

▲ Čerstvě vylíhlý krascec lipový prokousávající se kůrou hostitelského stromu. Foto Tomáš Fiala.

Krascec lipový ve Slavkovském lese

Tomáš Fiala, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

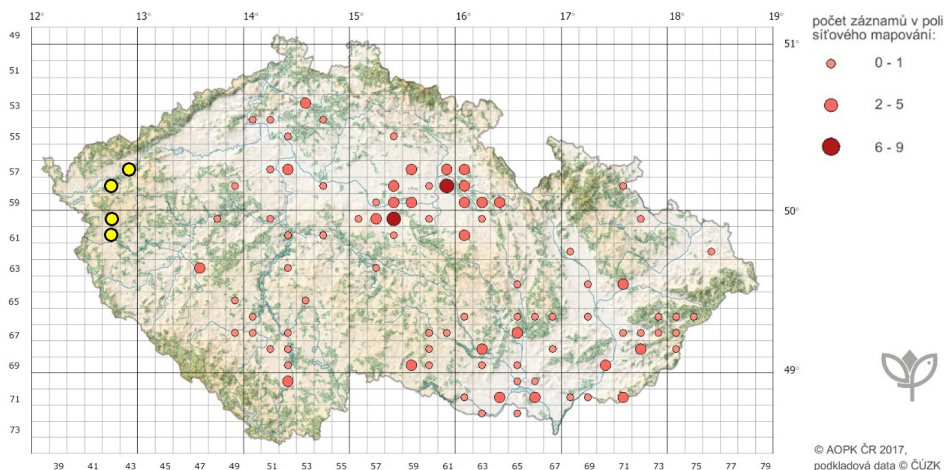

Slavkovský les má pověst chladných, nepřívětivých hor. Jeho drsné podmínky jsou limitujícím faktorem pro výskyt krascovitých (Buprestidae), naší asi nejbarevnější čeledi z řádu brouků. Krasci, kteří byli doposud známí z území Slavkovského lesa, jsou však barevně a velikostně jednotvární a jejich určení tak skýtá nemalé problémy, rozpoznatelní jsou pouze mikroskopickým zkoumáním. A přesto, jakoby zázrakem, se zde navzdory podnebí vyskytuje jeden z teplomilných a zářivě barevných krasců, krascec lipový (*Lamprodila rutilans*).

Těžiště výskytu tohoto krasce v ČR se pohybuje v nižších a teplejších středních polohách. Je celkem vybíravý na typ stromů, které je schopen kolonizovat a v případě silnějšího napadení i zahubit (Bílý 1989). Nejvíce mu vyhovují osluněné volně rostoucí lípy (*Tilia* sp.). To omezuje v dnešní krajině jeho výskyt na parky a lipové aleje rostoucí podél silnic. V přirozených lesích je velmi vzácně nalézán v prosluněných a profedených suťových lesích (Mertlík 2010, Škorpík et al. 2011). Právě lípy podél silnic, které jsou teplotně ovlivněny vyzářováním z asfaltového podkladu (Olekša et al. 2009), jsou místem, kde se v CHKO krascec lipový nalézá.

Patří mezi naše větší krasce s délkou 11–15 mm a je leskle až „jedovatě“ zelený s černými tečkami s načervenalým okrajem krovek. Rojení probíhá v květnu a červnu, kdy můžeme dospělé zastihnout za slunečného počasí při kladení vajíček do kůry na přízemních částech kmenů lip, zpravidla jižně orientovaných. Mimo tuto činnost se dospělci nacházejí v korunách stromů a jsou prakticky nezjistitelní. V našich podmínkách je vývoj dvouletý a krascec opouští strom oválnými výletovými otvory o rozměrech 5,3 × 3,3 mm (Kletečka 2009, Fiala 2016). Charakter výletového otvoru je druhově specifický, a lze podle něj přítomnost krasce potvrdit v průběhu celého roku.

V roce 2016 jsem obcházel stovky lip podél silnic v CHKO Slavkovský les s cílem zjistit, zda se tu krascec lipový přeci jen nevyskytuje. Několik měsíců mi štěstí nepřálo, až v srpnu jsem navštívil německý hřbitov v Lokti, kde jsem objevil několik desítek výletových otvorů po krasci na dvou lípách. Hřbitov se nachází asi jen 800 m vzdušnou čarou od hranic CHKO, a tak mě tento nález motivoval k dalšímu pátrání. Okolí Lokte, které už spadá do CHKO, ale žádné další lokality nepřineslo. Zaměřil jsem se tedy na druhou stranu Slavkovského lesa, na vůbec nejteplejší místo celé oblasti, okolí

▲ Výskyt krasce lipového v ČR, žlutě zvýrazněny nově nalezené lokality. V Karlovarském kraji se vyskytuje ještě další lokalita, a to v Kyselce (F. Holly, úst. údaj).

Michalových Hor. Ani zde jsem nebyl úspěšný, i když v Boněnově na návsi 10 m za hranicí CHKO jsem objevil lípu s několika výletovými otvory. Už jsem byl přesvědčen, že uvnitř CHKO se zkrátka tento krasce nevyskytuje. Až při cestě autem do Karlových Varů jsem si u vlakové zastávky Karlovy Vary – Březová všiml aleje lip. Lípy jsou tu hodně zastíněny, a tak jsem byl i zde ohledně možného nálezu krasce spíše skeptický. O to větší ale bylo moje překvapení, když jsem v této aleji našel tři lípy s výletovými otvory krasce lipového. Zpáteční cestou jsem jel do Horního Slavkova, kde jsem chtěl pokračovat v pátrání. Ale už v Údolí mě u silnice zaujala jedna lípa. Při bližším ohledání jsem zjistil, že bazální část jejího kmene je silně zastíněná pařezovými výmladky a pro vývoj krasců tedy málo vhodná. Po odhrnutí jednoho proutku se za ním ale skrývaly výletové otvory. Během jediného dne jsem tedy objevil dvě lokality s krascem lipovým ve Slavkovském lese.

Tyto nálezy jsou o to cennější, že krasce lipový je v červeném seznamu zařazen mezi druhy téměř ohrožené (Škorpík 2005). O tom, že přinejmenším v západních Čechách vskutku ohrožený je, není pochyb. Lípy, na které jsou krasci vázáni, obvykle rostou podél silnic – a v případě, že správci silnice uznají, že jsou tyto stromy nebezpečné pro silniční provoz, mohou je kdykoliv pokácet.

Na závěr lze konstatovat, že i přes poměrně nepřívětivé podnebí Slavkovského lesa, které vyhovuje spíše chladnomilným a horským druhům, jako je např. i v tomto čísle popisovaný křížák rašelinný (viz článek na str. 26), se zde můžeme setkat také s teplomilnějšími druhy bezobratlých živočichů. Podle mých posledních nálezů se v CHKO vyskytují i mnohem teplomilnější krasci, ale o tom zase příště. ■

Literatura:

- Bílý S. (1989): Krascovití, Buprestidae. Zoologické klíče. Academia Praha, 111 pp.
- Fiala T. (2016): Nové lokality *Lamprodila rutilans* Fabricius, 1777 (Coleoptera: Buprestidae) v západních Čechách. – *Elateridium* 10: 145–148.
- Kletečka Z. (2009): Krascovití (Buprestidae) v jižních Čechách. Jihočeské muzeum, České Budějovice, 143 pp.
- Mertlík J. (2010): Přehled nálezů krasce lipového *Lamprodila (Lamprodila) rutilans rutilans* (Fabricius, 1777) na území východních Čech. – *Elateridium*, 4: 94–103.
- Oleksa A., Gawroński R. et Ulrich W. (2009): Association of *Ovalisia rutilans* (Fabricius, 1777) (Coleoptera: Buprestidae) with thermophilous habitats toward its range edge in northern Poland. – *Baltic J. Coleopterol.* 9 (1): 39–44.
- Škorpík M. (2005): Buprestidae (krascovití), 464–468. In: Farkač J., Král D. et Škorpík M. [eds.]: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. AOPK ČR, Praha, 760 pp.
- Škorpík M., Křivan V. et Kraus Z. (2011): Faunistika krascovitých (Coleoptera: Buprestidae) Znojemska, poznámky k jejich rozšíření, biologii a ochraně. – *Thayensia* 8: 109–291.

Krasec lípový. Foto Lubomír Doubek.